

N O T A T

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Bruk av perspektivemnet i NTNUs studieprogram

Tilråding:

1. NTNUs studieforskrift 07.12.05 nr 1684, § 13 pkt 4 endres til

Alle studieprogram som fører til lavere grad og integrerte studieprogram som fører til høyere grad eller profesjonsgrad, skal inneholde tre fellesemner:

- a) Ex.phil. på 7,5 studiepoeng. 2/3 av ex.phil. skal være likt for alle studenter ved NTNU. Ex.phil. tilpasses ulike fagområder gjennom varianter der inntil 1/3 av innholdet er forskjellig. Det går fram av studieplanen hvilken variant som inngår i studieprogrammet.
- b) Examen facultatum på 7,5 studiepoeng som er fakultetsspesifikt. Emnet kan inngå som del av hovedprofilen og skal legges til første studieår.
- c) Perspektivemne på 7,5 studiepoeng, som skal ha et faglig perspektiv ut over studieprogrammets hovedprofil.

Rektor fastsetter nærmere bestemmelser for fellesemnene etter forslag fra Utdanningsutvalget.

2. Rektors fullmakt til å fastsette når bestemmelsen i pkt a) skal settes i verk, opprettholdes i tråd med vedtaket i S-sak 23/10. Endringen i punkt c) gjelder fra og med studieåret 2011/12.

Bakgrunn

NTNUs studieforskrift har i dag i § 13 pkt 4 denne bestemmelsen:

Alle studieprogram som fører til lavere grad og integrerte studieprogram som fører til høyere grad eller profesjonsgrad, skal inneholde tre fellesemner:

- Ex.phil. på 7,5 studiepoeng. 2/3 av ex.phil. skal være likt for alle studenter ved NTNU. Ex.phil. tilpasses ulike fagområder gjennom varianter der inntil 1/3 av innholdet er forskjellig. Det går fram av studieplanen hvilken variant som inngår i studieprogrammet.
- Ex.fac. på 7,5 studiepoeng som er fakultetsspesifikt. Emnet kan inngå som en del av hovedprofilen og skal legges til første studieår.
- Perspektivemne på 7,5 studiepoeng som skal være et emne som representerer en annen studiekultur enn det studieprogrammet studenten er tatt opp til.

De tre emnene oppfyller sammen Universitetslovens bestemmelse om innføringsemner og konkretiserer NTNUs vekt på tverrfaglighet i utdanningen. Hvert emne er på 7,5 studiepoeng. NTNU opprettet denne konstellasjonen av fellesemner da Kvalitetsreformen ble innført høstsemesteret 2003.

NTNUs styre vedtok i sitt møte 18. mars i år i sak 23/10 bestemmelsen som nå står i det første strekpunktet om *examen philosophicum*. Rektor fikk i vedtaket fullmakt til å bestemme når endringen skal begynne å gjelde.

Examen facultatum er fakultetenes egne introduksjonsemner til fagstudiet eller studieområdet som de enkelte studieprogrammene tilhører, og det er derfor forutsatt at det kommer tidlig i studieløpet. Det er ingen grunn til å endre dette punktet.

Det tredje emnet, *perspektivemnet*, har som intensjon å gi et bidrag til tverrfagligheten ved at det skal gi hver enkelt student et innblikk i og noe kjennskap til et fagområde som ligger utenfor det som er hovedprofilen til studieprogrammet studenten går på. Det har fram til nå vært basert på vedtak i S-sak 31/04. Der står det at emnet en student kan ta som sitt perspektivemne, må velges fra en meny, og at "Rektor fastsetter lister over emner som kan tas som perspektivemne, etter tilråding fra Det strategiske utdanningsutvalget."

Det er blitt tatt vare på ved at NTNUs utdanningsutvalg på vegne av Rektor fastsatte overordnede føringer for hvilke emner som kan inngå som perspektivemne. Så har det vært opp til fakultetene og forvaltningsutvalgene å sette opp lister over aktuelle emner for sine egne studieprogram. Det har til dels vært lange lister for hvert studieområde. Hver student skal velge sitt perspektivemne ut fra disse listene. Utdanningsutvalget fastsatte fem studieområder, og studentene må velge emne fra et område som studentens eget studieprogram ikke tilhører. De fem studieområdene er:

- teknologi og realfag
- humaniora og samfunnsvitenskap
- medisin og psykologi
- arkitektur og bildekunst
- utøvende musikk

Erfaring med perspektivemnet og forslag til endring

Erfaringen fra denne måten å velge perspektivemne viser at det ikke har lyktes i den grad som gjenspeiler intensjonen da perspektivemnet ble innført i 2003 – verken faglig eller studieadministrativt. Studentene har dessuten i liten grad fått veiledning til å velge emne ut fra hva som faglig sett er ønskelig. Områdene ble også for vidtfavnende og la stengsler for valg som både studentene selv og de programansvarlige mente var høyst relevante. Skal emnet virkelig gi et perspektiv for eget studieprogram, bør det komme i siste del av studieløpet.

Da institusjonene i høyere utdanning i fjor skulle starte med å implementere kvalifikasjonsrammeverket som det siste tiltaket i Kvalitetsreformen, ble det tydelig at perspektivemnet ikke var blitt faglig forankret i de enkelte studieprogrammene ved NTNU. Det er bare beskrevet i intensjonen for perspektivemnet, ikke ut fra det læringsutbyttet studentene skal ha etter gjennomført studieprogram. Valgmulighetene er dessuten gitt ut fra hva de enkelte fagmiljøene faktisk tilbyr som perspektivemner for de andre studieområdene, ikke hva ledelsen av de enkelte studieprogrammene vurderer som faglig relevant for programmet.

Disse forholdene gjorde at Utdanningsutvalget forrige studieår ba fakultetene og Studenttinget gi sine synspunkt ut fra sine erfaringer med perspektivemnet. I vårsemesteret i år har Utdanningsutvalget drøftet mulige forbedringer med bakgrunn i synspunkt fra fakultetene, og har sett på endringer som passer inn i arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket. Den viktigste endringen i forslaget fra Utdanningsutvalget er å gi de faglig ansvarlige for de enkelte studieprogrammene styring med hvilket emne eller hvilke emner som kan brukes som perspektivemne i programmet, og la det inngå i det årlige arbeidet med å revidere studieplanen. Det eller de aktuelle perspektivemnene blir da bestemt av hva som er fastsatt i beskrivelsen av læringsutbyttet i læringsmålet for programmet, koblet opp mot intensjonen med perspektivemnet.

Denne saken ble også lagt fram for og drøftet i Dekanmøtet i april i år.

Forslaget til bestemmelse i studieforskriften er formet mer robust ved at den gir overordnede føringer og at Rektor får fullmakt til å fastsette detaljene for den konkrete bruken. Dermed kan endringer som gjelder det faglige innholdet og de faglige føringene gjennomføres uten at NTNUs styre må vedta detaljerte endringer. I praktisk gjennomføring av fullmakten vil Rektor be Utdanningsutvalget om å utforme forslag til nærmere bestemmelser for perspektivemnet.

Bestemmelsene om perspektivemnet kommer til å omfatte læringsmål i tråd med kvalifikasjonsrammeverkets beskrivelse av læringsutbytte, samt bestemmelser om plassering, valgbarhet og synliggjøring i studieprogrammet. Utdanningsutvalget har gitt sine synspunkt på det da saken ble drøftet i vårsemesteret. De føringene går fram av det vedlagte notatet.

Rektor foreslår at endringen i studieforskriften om perspektivemnet (pkt c) gjelder fra og med starten på studieåret 2011/12.

Vedlegg: notat til Dekanmøtet 26.04.10

Notat

Til:	Dekanmøtet
Kopi til:	Utdanningsutvalget
Fra:	studiedirektør Anne Rossvoll
Signatur:	

Perspektivemnet ved NTNU

Nedenfor følger en kort oppsummering av bakgrunnen for og veien fram til dagens bestemmelser om perspektivemnet. Notatet summerer opp saken med forslag til tiltak.

NTNUs styre september 2002

Behandlet og vedtok bl a saken om fellesemnene ved NTNU. De delene som gjelder perspektivemnet er uthevet med **fet trykk**.

S-sak 61/02 Studieprogramstruktur - Opptak til bachelor- og mastergrad høsten 2003.

....

5. Krav til tverrfakultært samarbeid i studieprogrammene.
 - a. **Blant innføringsemnene skal det inngå en modul på 7,5 studiepoeng som enten skal omfatte emner som potensielt er av interesse for alle studentkategorier eller som representerer en annen studiekultur enn det studieprogrammet studenten er opptatt på (obligatorisk emne 2, se pkt. 6).**
6. Innføringsemnene er obligatoriske emner/emnegrupper i alle bachelorstudier og integrerte masterstudier ved NTNU og et forkrav til opptak etter § 3 i UFDs forskrift av 02.07.02 om krav til mastergrad. De består av:
 - a. Emne 1 (7,5 studiepoeng) som skal være et felles emne i første semester for alle studenter og bygge på nåværende ex.phil. modul 1.
 - b. **Emne 2 (7,5 studiepoeng) som skal velges fra en meny i samsvar med pkt. 5a ovenfor. Dette emnet skal fortrinnsvis tas i første eller annet semester.**
 - c. Emne 3 (7,5 studiepoeng) "examen facultatum". Dette er et fakultetsspesifikt emne som skal tas i første semester og som kan inngå som en del av hovedprofilen.

Dette vedtaket ble i 2004 presisert ut fra de erfaringene vi gjorde gjennom det første året med Kvalitetsreformen:

NTNUs styre juni 2004

S-sak 31/04 NTNUs utdanningsprofil og innføringsemnene ved NTNU

Vedtak:

1) Fellesemner

I forhold til S-sak 61/02 om innhold og plassering av innføringsemner vedtas følgende endringer:

- **Betegnelsen innføringsemner endres til fellesemner.**
- Betegnelse på fellesemnene endres til ex.phil.(nåværende Emne 1), ex.fac.(nåværende Emne 3) og **perspektivemne (nåværende Emne 2).**
- **Fellesemnene ses som en integrert del av fagstudiet og plasseres ut fra hensynet til studieplanstruktur og en helhetlig vurdering av fellesemnenes funksjon i studieprogrammet.**
- Ex. phil. skal være likt for alle studenter ved NTNU. Studieprogramspesifikke behov ivaretas ved tilpassinger i øvingsopplegget. Ex. phil. bør primært legges til 1. semester, men dette kan fravikes dersom faglige hensyn tilsier det.
- Ex.fac. skal legges til første studieår.

- Blant fellesemnene skal det inngå et perspektivemne som skal være et emne som representerer en annen studiekultur enn det studieprogrammet studenten er tatt opp til, valgt fra en meny. Rektor fastsetter lister over emner som kan tas som perspektivemne, etter tilråding fra Det strategiske utdanningsutvalget.

Behandling i Utdanningsutvalget dette semesteret

De erfaringene vi har gjort med føringene for perspektivemnet siden 2004, er blitt drøftet i Utdanningsutvalget tidligere i år. Både erfaringene og innføringa av kvalifikasjonsrammeverket gjør at vi må se på perspektivemnet funksjon, innhold og organisering på nytt. Utdanningsutvalget fikk derfor et forslag til møtet 20. mars der både emnebeskrivelse i forhold til kvalifikasjonsrammeverket og forslag til nye føringer for å definere et emne som perspektivemne i et studieprogram. Det var samtidig et ønske om å legge færre sentrale føringer på hva som skal kunne brukes som perspektivemne, og la de programansvarlige styre valget og plassering av emnet innenfor et gitt sett av rammebetingelser. Det vil gjøre det bedre tilpasset de programmene emnet skal gå inn i.

Fra referatet til Utdanningsutvalgets møte 10.03.10, sak 3:

3. Perspektivemne (UU/S-sak 02/10)

Saken er en oppfølging fra forrige UU-møte. Hvis Utdanningsutvalget vedtar endringer i beskrivelsen av perspektivemnet, gir det grunnlag for å foreslå for NTNUs styre å endre sitt vedtak i sak 31/04 og de å endre de aktuelle bestemmelsene i NTNUs studieforskrift.

vedlegg: notat fra studiedirektøren, datert 06.03.10

synspunkt:

- Det er programansvarlig som fastsetter hvilke emner som skal være perspektivemne i et studieprogram, og om det skal være ett obligatorisk emne eller mulig å velge mellom flere perspektivemner i et studieprogram. Det er en del av det faglige ansvaret knyttet til årlig studieplanarbeid.
- Alle studieprogram skal alltid gi studentene valg mellom minst to forskjellige perspektivemner.
- I forbindelse med gjennomgang av fellesemnene og revidering av Eksperter i team, bør vi se på i hvilken grad intensjonen til perspektivemnet overlapper med intensjonen for Eksperter i team. I en slik evaluering må en ta i betraktning at perspektivemnet inngår i bachelorprogram og Eksperter i team i masterprogram, og at de to emnene har visse forskjeller i funksjon og innhold.
- En del av det utsendte tekstforslaget som beskriver intensjonen med perspektivemnet og læringsmålet for det, bør gjøres tydeligere og kortere. Aspektet med vitenskapelig tradisjon bør være tydeligere.

vedtak:

1. Programansvarlig fastsetter gjennom studieplanarbeidet om det skal være valg mellom flere perspektivemner i studieprogrammet eller om det er ett obligatorisk emne som er programmets perspektivemne.
2. Utdanningsutvalget ber om, ut fra innspillene i møtet og føringen i pkt 1, å få presentert revidert tekst som beskriver perspektivemnets intensjon, læringsmål og plassering i studieprogrammet før de nødvendige endringene i studieforskriften blir lagt fram som sak for NTNUs styre.

Pkt 1 vedtatt med 7 stemmer mot 1

Utdanningsutvalget får i neste møte forslag på en revidert beskrivelse av rammebetingelsene for perspektivemnet gjennom intensjon, læringsmål og studieorganisatorisk plassering:

Perspektivemnets intensjon

NTNU har et særlig ansvar for å fremme tverrfaglig samarbeid. Perspektivemnet skal gi studenten innsikt i et fagområde utenfor hovedprofilen til sitt eget studieprogram. Emnet skal bidra til at studenten styrker grunnlaget til å kunne reflektere over egenarten til og metodebruken i sitt eget fagstudium, som samtidig skal øke forståelsen for andre fags egenart og vitenskapelige tradisjon. Perspektivemnet skal styrke grunnlaget for tverrfaglig samarbeid og tverrfaglig kommunikasjon.

Perspektivemnets læringsmål

Studentene skal oppfylle emnets *faglige* læringsmål på samme måte som de som ikke tar emnet som perspektivemne.

Etter fullført og bestått gjennomføring av emnet som perspektivemne skal studenten i tillegg:

- Kjenne til et fagområde som ikke faller sammen med studieprogrammets hovedprofil eller fordypning, ved at han/hun kan begrunne hvorfor perspektivemnet bidrar til bedre faglig forståelse av sitt eget studieprogrammes hovedprofil.
- Forklare hvilke faglige og metodiske egenskaper ved perspektivemnet som gjør at det skiller seg fra hovedprofilen i studentens eget studieprogram.

Perspektivemnets plassering, valgbarhet og synliggjøring i studieprogrammet

Perspektivemnet er et av de obligatoriske fellesemnene i bachelorprogrammene og i de integrerte studieprogrammene som inkluderer bachelornivået ved NTNU. Studieprogramansvarlig plasserer emnet i studieplanen og progresjonen i programmet ut fra en faglig helhetsvurdering.

Studieprogramansvarlig skal godgjøre at emnet er i tråd med intensjonen for perspektivemnet, og at det oppfyller det generelle læringsmålet for perspektivemnet og det spesifikke læringsmålet for studieprogrammet.

Studieprogramansvarlig fastsetter gjennom den årlige studieplanrevisjonen hvilket emne som er studieprogrammets perspektivemne eller hvilke emner som kan velges som perspektivemne i studieprogrammet.

Det skal gå fram av studentens vitnemål hvilket emne som er hans/hennes perspektivemne.

Det som i dag er fastsatt om fellesemner, er nedfelt i **NTNUs studieforskrift i § 13, 4:**

Alle studieprogram som fører til lavere grad og integrerte studieprogram som fører til høyere grad eller profesjonsgrad, skal inneholde tre fellesemner:

- Ex.phil. på 7,5 studiepoeng som skal være likt for alle studenter. Ex.phil. bør primært legges til 1. semester, men dette kan fravikes dersom faglige hensyn tilsier det.
- Ex.fac. på 7,5 studiepoeng som er fakultetsspesifikt. Emnet kan inngå som en del av hovedprofilen og skal legges til første studieår.
- Perspektivemne på 7,5 studiepoeng som skal være et emne som representerer en annen studiekultur enn det studieprogrammet studenten er tatt opp til.

Exphil-saken

I tillegg har NTNUs styre i møtet i mars i år gjort vedtak om innholdet, faglig organisering og plassering av examen philosophicum, som er et av de andre av NTNUs fellesemner. Vedtaket endret det første av disse strekpunktene til:

Ex.phil. på 7,5 studiepoeng. 2/3 av ex.phil. skal være likt for alle studenter ved NTNU. Ex.phil. tilpasses ulike fagområder gjennom varianter der inntil 1/3 av innholdet er forskjellig. Det går fram av studieplanen hvilken variant som inngår i studieprogrammet.

Styret har gitt Rektor fullmakt til å fastsette når den nye bestemmelsen skal begynne å gjelde. Det er ikke gjort ennå, bl a med tanke på å ha denne mer grundige gjennomgangen av perspektivemnet og at det også vil få en virkning på bestemmelsen om fellesemner i studieforskriften.

Vi ser at den endringen av examen philosophicum har ført til mer detaljerte bestemmelser i dette punktet i studieforskriften. Det gjør at dersom det etter en evaluering etter at den nye ordningen for examen philosophicum har vært brukt en tid, finner at den må justeres, må det opp som styresak igjen. Likeså vil en eventuell endring av rammebetingelsene for perspektivemnet også gi en ny styresak. Dersom det om en tid blir ønske om å endre ordningen også ex.fac., fører også det til en ny styresak. Egentlig er dette saker som er på et detaljnivå NTNUs styre ikke skal være opptatt av.

Mulige konsekvenser for bestemmelser i studieforskriften

Vi vil derfor foreslå at studieforskriften får en mer generell bestemmelse om NTNUs fellesemner, som fastsetter rammen med antall fellesemner, omfanget i antall studiepoeng og betegnelse på emnene. I tillegg vedtar styret en bestemmelse om at øvrige føringer på fellesemnene skal fastsettes av Rektor. Siden det ligger i Utdanningsutvalgets mandat å gi Rektor råd i utdanningssaker, er det naturlig at Rektor ber Utdanningsutvalget om forslag og råd i slike saker. Det vil være å gjøre tilpasninger og endringer på et detaljnivå som f.eks læringsmål for perspektivemnet. Det gir en mer fleksibel måte å håndtere disse emnene på.

Prorektor tar sikte på å ha en samlet sak for NTNUs styre som gjelder styring av fellesemnene. Det er ikke mulig når den nå drøftes i dagens Dekanmøte å rekke å få saken fram til styremøtet 6. mai. Vi tar derfor sikte på å legge den fram for styret i junimøtet.

Vedlegg:

Notat til Utdanningsutvalgets møte 10.03.10 – ”Perspektivemnet: bakgrunn, forslag til justert beskrivelse og nytt læringsmål”, datert 06.03.10